

ukazalo je na važnost otvorene koordinacije i suradnje različitih dionika u pripremi dokumenta: tijela javne uprave, sindikata, organizacija civilnog društva te stručnjaka, kako bi se zajednički odredili ciljevi, prioriteta i područja djelovanja. Izrada Programa socijalne politike za novo razdoblje (2009.-2012.) primjer je šire uključenosti dionika u proces njenog donošenja, a kao pozitivni pomaci u procesu navode se i uvođenje evaluacije i praćenja provedbe programa.

U završnom dijelu rasprave, koji su moderirali profesor emeritus Vlado Puljiz i Nedjeljko Marković, predsjednik Pragma, izneseno je nekoliko vrijednih prijedloga. Istaknuto je kako bi trebalo javnosti približiti Povelju i rad Odbora za socijalna prava Vijeća Europe, putem određenih mrežnih stranica na kojima bi se moglo pristupiti relevantnim dokumentima, izvješćima i drugim radovima. Nadalje, valjalo bi godišnje organizirati skupove o praćenju ispunjenja prava iz Povelje i izvještavanju. Konačno, kako je i više izlagača istaknulo, valjalo bi jače zagovarati ratifikaciju revidirane Povelje u Hrvatskoj, kao izraza posvećenosti i usuglašenosti s visokim standardima zaštite socijalnih prava, pri čemu se očekuje aktivna uloga svih relevantnih dionika.

Jelena Matančević

Studijski centar socijalnog rada
Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

doi: 10.3935/rsp.v19i1.1046

PETI HRVATSKI SOCIJALNI TJEDAN: KULTURA RADA U HRVATSKOJ

Zagreb, 21.-23. listopada 2011.

U organizaciji Hrvatske biskupske konferencije i njene institucije Centra za pro-

micanje socijalnog nauka Crkve, održan je od 21. do 23. listopada 2011. godine Peti hrvatski socijalni tjedan (dalje: tjedan). Socijalni tjedni predstavljaju interdisciplinarni susret kršćana (prvenstveno laika) i drugih zainteresiranih osoba radi analiziranja postojeće situacije u društvu i pronalaženja odgovarajućih smjernica za njezino poboljšavanje u skladu s načelima socijalnog nauka Crkve. Prvi socijalni tjedni održani su 1904. god. u Francuskoj u Lyonu, a zatim su se proširili u različite zemlje Europe. U Hrvatskoj su u prvoj polovici 20. stoljeća održana četiri socijalna tjedna (zadnji 1940. godine) pa ovaj tjedan predstavlja nastavak tradicije razvoja katoličke socijalne misli u hrvatskom društvu.

U radu tjedna sudjelovalo je oko 60 izlagača i 200 društveno aktivnih vjernika iz svih hrvatskih (nad)biskupija. Izlagači su većinom bili sveučilišni profesori s Katoličko-bogoslovnog fakulteta (dalje: KBF) u Zagrebu, Splitu, Đakovu i Rijeci te Pravnog fakulteta u Zagrebu i Rijeci, no također i društveno angažirane osobe koje su svoj doprinos dale izlaganjima temeljenima na konkretnom životnom iskustvu. Analizi kulture rada pristupilo se s različitih stajališta: sociološkog, ekonomskog, pravnog te teološkog, a sve kroz tri plenarna predavanja i deset paralelnih foruma.

Tako je radni dio tjedna započeo uvođenim predavanjem Stjepana Balobana, pročelnika katedre za socijalni nauk Crkve na KBF-u, u kojem je predstavio razvoj socijalnog nauka Crkve u Hrvatskoj općenito, a potom objasnio svrhu održavanja, dao povijesni pregled do sada održanih tjedana i naveo perspektive za daljnje održavanje hrvatskih socijalnih tjedana. Nakon toga uslijedila su dva plenarna predavanja u kojima se analizirala situacija rada u Hrvatskoj i odnos obitelji i rada. U prvim plenarnim predavanjima pod nazivom *Rad u Hrvatskoj* izlagali su Zdenko Babić sa Studijskog centra socijalnog rada Pravnog fakulteta, Gor-

dan Črpić, pročelnik Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve te Josip Grbac, profesor na KBF-u u Rijeci. Babić je u izlaganju pod nazivom *Stanje i trendovi rada u Hrvatskoj* prikazao promjene koje se su događale u gospodarstvu i na tržištu rada u Republici Hrvatskoj od njenih početaka pa do sada, podijelivši taj pregled u četiri razvojne faze te analizirajući trendove u privatnom i javnom sektoru gospodarstva. Prema Babiću, u Hrvatskoj se bilježi snažan rast zapošljavanja u tercijarnom sektoru, porast broja zaposlenih i samozaposlenih u privatnom sektoru te jačanje fleksibilizacije rada. S druge strane, bilježi se snažan pad zaposlenih u prerađivačkom sektoru (pogotovo od 2010.), ali i visoka stopa nezaposlenosti (osobito mladih, dugotrajno nezaposlenih te su prisutne značajne regionalne razlike). Rješenja za poboljšanje situacije treba tražiti u nacionalnim strategijama i gospodarskom rastu. No, uz to, prema Gordanu Črpiću, koji je održao drugo plenarno predavanje s nazivom *Vrijednosti rada u Hrvatskoj*, treba raditi i na promjeni odnosa prema radu te jačanju povjerenja i socijalnog kapitala u društvu. Naime, rezultati istraživanja Europska studija vrednota provedenog 2008. godine pokazuju da su Hrvati prvenstveno ekstrinzično motivirani za rad te da je niska razina općeg povjerenja u društvu, potrebnog za razvoj socijalnog kapitala od kojeg dolazi i gospodarski rast društva. Zadnji izlagač prvog plenuma, Josip Grbac, govoreći o Crkvenom nauku o radu, naglasio je da se Crkva u svojoj socijalnoj misli treba odmaknuti od moralističkog vrednovanja rada i baviti se konkretnim ljudskim, obiteljskim i društvenim problemima vezanima uz nove trendove na tržištu rada.

U drugim plenarnim predavanjima posvećenima odnosu obitelji i rada izlagali su Vladimir Dugalić s KBF-a u Đakovu, Ljilja Vokić, ravnateljica VII. gimnazije u Zagrebu te kao suizlagačice Aleksandra Korać Graovac s Pravnog fakulteta u Za-

grebu i Nada Bodiroga-Vukobrat s Pravnog fakulteta u Rijeci. Dugalić je, govoreći o obitelji, istaknuo njenu iznimnu važnost za zdrave članove društva, ali i dobre radnike. Usmjerivši se na problem odgoja za rad u obitelji, naglasio je izostanak odgoja za odgovornost, permissivni odgoj te potrebu odgoja za vrijednosti povjerenja, solidarnosti, humanosti i dragovoljnosti, koje su sve potrebne za jačanje socijalnog kapitala, ali i za rad u tercijarnom sektoru. Nadalje je Vokić u izlaganju o *Radu u obrazovnom sustavu u RH* istaknula problem preopterećenosti djece školskim programom, neadekvatnosti programa za osobni razvoj djeteta i za suvremene potrebe tržišta rada, ali i nesuradnju djeteta i nastavnika. Zalaže se za rasterećenje učenika, veću fleksibilizaciju škola u organiziranju nastavnog programa, bolju državnu potporu školstvu te potporu obiteljima s mnogobrojnom djecom. Predavačice zadnjeg plenarnog predavanja, Korać Graovac i Bodiroga-Vukobrat govore su o zakonskoj zaštiti obitelji te mnogobrojnim izazovima za obiteljsko zakonodavstvo koji slijede po ulasku u Europsku uniju.

Treće plenarno predavanje naziva *Perspektive: rad, poduzetništvo i socijalna sigurnost* održano je drugi dan tjedna. Zoran Šučur sa Studijskog centra socijalnog rada predstavio je izazove u odnosu rada i socijalne sigurnosti s obzirom na suvremene društvene i gospodarske promjene, usmjerivši se na rizik siromaštva uz različite oblike zaposlenja i strukturu kućanstva. Mjere za sprječavanje siromaštva moraju biti usmjerene na obrazovanje, bolju obiteljsku politiku te broj zarađivača u kućanstvu. Neven Šimac, angažirani vjernik u hrvatskim i europskim društveno-političkim odnosima, govorio je o potrebi razvoja ekonomije dara u ekonomskim djelatnostima, što je već vidljivo u civilnom društvu, zadrugarstvu i socijalnom poduzetništvu. Zadnji izlagač ovog plenuma, Drago Čengić s Instituta »Ivo Pilar«, govorio je o razvoju

poduzetništva. Analizirajući rezultate istraživanja o poduzetništvu, zaključio je da je potrebno razvijati postojeća poduzeća (kvantitativno i kvalitativno) te društvenu odgovornost prema zaposlenima. Za to je potrebna suradnja države s poduzetnicima, ekonomistima, sindikatima te organizacijama civilnog društva.

Po završetku plenarnih predavanja, uslijedio je trosatni rad u sljedećim forumima: *Duhovnost rada, Poduzetništvo i društvene vrijednosti, Perspektive rada u budućnosti, Nezaposlenost i politika zapošljavanja, Radnička prava, Odgoj i obrazovanje, Socijalni pastoral, Rad u poljoprivredi, Obitelj, Zdravlje i rad te Volonterstvo*. U svakom je forumu temu s različitim aspektata obradilo 4-6 izlagača nakon čega je uslijedila rasprava svih sudionika. Po završetku rada u forumima, iznesena su izvješća iz svakog foruma. Tako je npr. u forumu *Duhovnost rada* naglašena potreba prevrednovanja odnosa prema radu (osobito kod samih kršćana), ali i obveza isplate plaća te osiguravanja tjednog odmora od rada. U forumu s temom poduzetništva istaknula se potreba oživljavanja zadrugarstva te bolje zakonske regulacije tržišnog poslovanja. U forumu *Perspektive rada u budućnosti* govorilo se o mnogim izazovima stavljenima pred čovjeka, obitelj, društvo i državu vezanih uz nove oblike rada, a snažno je istaknuta potreba pravovremenog razvoja migracijske politike. U radu foruma *Nezaposlenost i politika zapošljavanja* govorilo se o utjecajima nezaposlenosti na zdravlje i društveni život čovjeka te su se uz pomoć predavača s katedre za socijalnu politiku Pravnoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu analizirale politike zapošljavanja. Pozornost je posvećena i zapošljavanju osoba s invaliditetom, a zaključeno je da se mora jačati mjere aktivne politike zapošljavanja i raditi na društvenoj koordinaciji između državnih institucija kako bi se smanjila nezaposlenost. U forumu o radničkim pra-

vima raspravljalo se o zaštiti i povredama radničkih prava, a zaključilo se da je potrebna jača i sigurnija regulacija tržišta rada te veća osviještenost radnika o njihovim pravima te načinima na koji ih oni mogu ostvariti i zaštititi. Forum *Odgoj i obrazovanje* zaključen je potrebom povratka odgoja u obitelji, ali i jačanja odgojne dimenzije škola te uvođenjem jednosmjenske nastave u sve škole. O temama *Obitelj i zdravlje* govorilo se i u forumu *Obitelj, zdravlje i rad*, ali s drugačijim naglascima te se zaključilo apelom za jaku državnu potporu za obitelji suočene s novim trendovima na tržištu rada. U forumu *Rad u poljoprivredi* zaključilo se da je potrebno ujedinjavanje malih seoskih poduzetnika, kvalitetnije usmjeravanje državnih subvencija poljoprivrednicima te državna strategija održavanja i razvoja poljoprivrede i ruralnih područja. Naposljetku, u forumima *Volonterstvo* i *Socijalni pastoral* govorilo se o potencijalima društvenog angažmana vjernika laika na osobnoj i institucionalnoj razini.

Tjedan je završen donošenjem Deklaracije Petog hrvatskog socijalnog tjedna u kojoj je u 11 točaka iznesen svojevrsni zaključak dvodnevne analize kulture rada u Hrvatskoj. U Deklaraciji je sadržano mnogo prijedloga i smjernica kako poboljšati stanje u hrvatskom društvu u odnosu na spomenute probleme – nezaposlenosti, nesigurnog poduzetništva, rizika suvremenih obitelji, ugroženosti radnika i čestih povreda njihovih prava, nezaživljenog zadrugarstva, novog siromaštva i dr. Isto tako, predlaže se kako razvijati novu kulturu rada vezanu uz dobrovoljni rad, jačanje povjerenja i razvoj socijalnog kapitala u društvu, promjenu odnosa prema radu i poslu, jaču i jasniju regulativnu ulogu države te jači društveni angažman vjernika u svim područjima društvenog života.

Nakon proglašenja Deklaracije uslijedio je osvrt predsjednika tjedna, sisačkog biskupa, dr. sc. Vlade Košića o samom tje-

dnu, a raspravi su se pridružili i sami sudionici. Jednoglasno je podržan nastavak tradicije održavanja hrvatskih socijalnih tjedana, ali i daljnji rad na ostvarivanju zaključaka iz Deklaracije. S obzirom na kvalitetu izlaganja, bogatih rasprava svih sudionika, te njihovih konstruktivnih i prilično konkretnih zaključaka donesenih u Deklaraciji tjedna, opravdano je ovaj tjedan vrednovati

uspješno provedenim i poželjnim za daljnje razvijanje svijesti svih građana o potencijalima i potrebi zajedničkog djelovanja za opće dobro.

Valentina Kanić
Poslijediplomski doktorski studij iz
socijalne politike